

Grundläggande granskning 10/2024

Granskning av redovisat resultat i årsredovisning 2024

April 2025
Malin Hedlund och Ingrid Lindberg
Revisionskontoret
Diarienummer: REV 16-2024

Innehåll

1. Sammanfattande analys	3
Bedömning av det ekonomiska resultatet	3
Bedömning av resultatet för verksamhetsmålen	3
Samlad bedömning av god ekonomisk hushållning	3
Våra rekommendationer	4
2. Bakgrund och genomförande	5
Iakttagelser i 2023 års granskning	5
Regionstyrelsens yttrande över 2023 års granskning	5
Syfte och revisionsfrågor	6
Revisionskriterier	6
Granskningens genomförande	6
3. Regionstyrelsens årsredovisning	7
Väsentliga händelser under året	7
Regionstyrelsens bedömning av det ekonomiska resultatet	7
Regionstyrelsens uppföljning av investeringar	12
Bedömning av resultaten för verksamhetsmålen	13
Regionfullmäktiges uppdrag	14
Bedömning av mål för god ekonomisk hushållning	16
4. Uppföljning av rekommendationer år 2023	18
5. Svar på revisionsfrågor	18
Rekommendationer	19

1. Sammanfattande analys

Bedömning av det ekonomiska resultatet

På grund av kraftigt ökade pensionskostnader budgeterade fullmäktige ett underskott med 437 miljoner kronor för år 2024, med hänvisning till synnerliga skäl. Underskottet för år 2024 blev 521 miljoner kronor. De främsta orsakerna till underskottet är att verksamheternas resultat var svagt och att pensionskostnaderna var på en högre nivå än normalt på grund av hög inflation. För styrelsen och nämnderna var underskottet 705 miljoner. Hälso- och sjukvårdsnämnden stod för det största underskottet med 621 miljoner.

Balanskravsresultatet för år 2024 var negativt med 1 085 miljoner kronor. Ett negativt balanskravsresultat ska enligt kommunallagen återställas inom tre år. Styrelsen åberopar synnerliga skäl för att inte återställa den del av underskottet som är kopplat till inflationens påverkan på pensionerna. Styrelsen motiverar det med att det ger bäst förutsättningar att på sikt uppnå god ekonomisk hushållning. Vi har förståelse för att ett stort underskott kan vara svårt att återställa på tre år. Även för att återställa underskottet på längre sikt kommer det att behövas konkreta åtgärder som ger faktiska effekter. Det är inte förenligt med god ekonomisk hushållning att säga att regionen inte kan återställa underskottet och därefter inte agera. Om styrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte agerar finns det risk att regionen hamnar i en ond spiral med stora underskott som inte går att återställa. Fullmäktige har angett att uppdragen som fullmäktige lämnat inför år 2025 är en del av planen för att återställa de negativa balanskravsresultaten. Vi kommer noga att följa styrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens långsiktiga arbete med att uppnå god ekonomisk hushållning.

Inför år 2025 bedömer styrelsen att pensionskostnaderna kommer att minska till normala nivåer vilket ger ett förbättrat ekonomiskt läge. Däremot kvarstår flera utmaningar kring ekonomi, tillgänglighet och kompetensförsörjning.

Positivt är att årsbokslutet är upprättat i enlighet med gällande regler och ger en rättvisande bild av regionens resultat och ekonomiska ställning.

Bedömning av resultatet för verksamhetsmålen

Styrelsens samlade bedömning är att ett av sju verksamhetsmål uppfylldes år 2024. Sex mål är delvis uppfyllda. Granskningen visar att det finns brister i styrelsens underlag och redovisning som försvårar möjligheten att avgöra om bedömningarna är rimliga. Vi anser att resultaten för verksamheterna är svaga.

Samlad bedömning av god ekonomisk hushållning

Styrelsen bedömer att regionen inte har god ekonomisk hushållning. Mot bakgrund av de svaga resultaten för de finansiella målen och verksamhetsmålen samt att regionen redovisar ett negativt ekonomiskt resultat och ett negativt balanskravsresultat gör vi samma bedömning. Resultaten är inte förenliga med god ekonomisk hushållning.

Våra rekommendationer

Vi rekommenderar regionstyrelsen att arbeta med följande områden:

- Säkerställ att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som möter det ekonomiska läget. Det finns risk att den förbättrade ekonomin inte är tillräcklig för att nå regionens finansiella mål.
- Utveckla analyserna av genomförda åtgärder för ekonomi i balans.
- Utveckla uppföljningen av fullmäktiges verksamhetsmål.
- Utvärdera uppdraget att minska administrationen. Utvärderingen bör ge styrelsen kunskap om områden där styrelsen inför kommande uppdrag behöver förbättra beredningen, styrningen, stödet till verksamheterna eller uppföljningen.

Rekommendationerna kommer att följas upp i nästa års granskning.

2. Bakgrund och genomförande

Regionstyrelsen är ansvarig för att leda och samordna regionens angelägenheter utifrån fullmäktiges regionplan. Med hjälp av årsredovisningen ska styrelsen återrapportera resultatet till fullmäktige. Årsredovisningen ska beskriva hur styrelser och nämnder uppfyller fullmäktiges mål. Den ska också redogöra för utfall, finansiering och ställning vid räkenskapsårets slut.

Revisorerna ska enligt kommunallagen bedöma om resultaten i årsredovisningen är förenliga med fullmäktiges mål och om räkenskaperna är rättvisande.

lakttagelser i 2023 års granskning

På grund av kraftigt ökade pensionskostnader budgeterade fullmäktige ett underskott med 324 miljoner kronor för 2023, med hänvisning till synnerliga skäl. Underskottet för 2023 blev 668 miljoner kronor, främst på grund av verksamheternas svaga resultat och ökade pensionskostnader. Styrelsen och nämnderna hade ett underskott på 1 015 miljoner kronor. Hälso- och sjukvårdsnämndens underskott stod för 973 miljoner kronor.

Balanskravsresultatet för 2023 var negativt med 753 miljoner kronor. Styrelsen åberopade synnerliga skäl för att inte återställa den del av underskottet som berodde på inflationens påverkan på pensionerna. Styrelsen motiverade det med att det gav bäst förutsättningar att på sikt uppnå god ekonomisk hushållning.

Regionstyrelsen bedömde att måluppfyllelsen för fullmäktiges tolv verksamhetsmål till största del var god. Revisorerna instämde inte i styrelsens bedömning, utan ansåg att resultaten var svaga. Revisorerna instämde i styrelsens bedömning att regionen inte hade god ekonomisk hushållning.

Rekommendationer

- Säkerställ att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som möter det ekonomiska läget.
- Utveckla analyserna av genomförda åtgärder för ekonomi i balans.
- Utveckla uppföljningen av fullmäktiges verksamhetsmål.

Regionstyrelsens yttrande över 2023 års granskning

I yttrandet redogjorde regionstyrelsen bland annat att:

- Den nya planeringsprocessen som hade implementerats under år 2023 skulle ge bättre möjligheter att knyta ihop uppföljning och planering.
- Styrelsen planerade för att på ett bättre sätt stödja verksamheten med underlag för prioritering och resursfördelning. Målet var att successivt kunna förbättra möjligheten att använda faktabaserade underlag.
- Det pågick ett arbete med att förbättra kvaliteten på nämndens indikatorer. Under år 2024 hade också tydligare kriterier för bedömningen av nämndernas delmål tagits fram.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge underlag till revisorerna för deras samlade bedömning av om resultaten i årsredovisningen är förenliga med fullmäktiges mål. För detta ska vi besvara följande revisionsfrågor i granskningen:

- Är de redovisade resultaten i årsredovisningen förenliga med fullmäktiges mål och riktade uppdrag?
- Är resultatet i årsredovisningen förenligt med balanskravet?
- Utgör årsredovisningen ett vederhäftigt underlag för att bedöma resultaten vid årets slut för fullmäktiges mål och riktade uppdrag?
- Har styrelsen säkerställt att förvaltningsberättelsen i årsredovisningen följer krav utifrån lagstiftning och normering?
- Har styrelsen agerat tillräckligt med anledning av rekommendationerna i föregående års granskning?

PwC har på uppdrag av revisorerna granskat om räkenskaperna är rättvisande och om delårsbokslutet är upprättat i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) samt god redovisningssed. PwC har lämnat ett särskilt yttrande om sin granskning av årsredovisningen (REV 16-2024). Enligt yttrandet är årsredovisningen i allt väsentligt upprättad i enlighet med LKBR

Revisionskriterier

De bedömningsgrunder som utgör underlag för granskningens slutsatser är:

- Kommunallagen (2017:725) 11 kap. 19-20 §§ samt 12 kap. 2 §
- Lag om kommunal bokföring och redovisning (2018:597) 4 kap. 1 § samt 11 kap. 1-13 §§
- Rådet för kommunal redovisnings rekommendation *R15, Verksamhetsberättelse*
- Fullmäktiges anvisningar

Granskningens genomförande

Malin Hedlund och Ingrid Lindberg, sakkunniga på revisionskontoret har genomfört granskningen. Granskningen består av en dokumentanalys av regionstyrelsens årsredovisning till fullmäktige. Vi har också granskat styrelsens och övriga nämnders årsrapporter.

Rapporten är kvalitetssäkrad

Rapporten har kvalitetssäkrats internt genom att den granskats av revisionsdirektör och sakkunnig på revisionskontoret. Regiondirektör, ekonomidirektör samt redovisningschef, enhetschef inom ledningsstaben och strateger inom ekonomi- och ledningsstaberna har getts möjlighet att kvalitetssäkra rapporten.

3. Regionstyrelsens årsredovisning

Väsentliga händelser under året

I årsredovisningen redogör regionstyrelsen för väsentliga händelser under år 2024. Styrelsen redovisar exempelvis att:

- Införandet av Cosmic hade försenats. Förseningarna hade påverkat FVIS-programmets ekonomiska resultat negativt. Förseningarna hade också påverkat vårdverksamheterna.
- Den medicinska utvecklingen med alltmer avancerad utrustning fortsätter samtidigt som nya effektiva metoder och läkemedel tas fram. Utvecklingen har stor patientnytta, men innebär också ökade kostnader.
- I slutet av januari 2024 drabbades två av regionens leverantörer av en cyberattack. Under två veckor påverkade cyberattacken regionens IT-system Prator som regionen använder för kommunikation och samplanering med kommunala samt externa vårdgivare. Regionen fick drygt tre miljoner kronor i skadestånd för störningen.
- Avtalsrörelsen var ovanligt konfliktfylld med strejkvarsel och strejk vid utvalda enheter på regionens samtliga tre sjukhus.
- Ny lagstiftning om reduktionsplikt, ökade biljettintäkter, minskade kostnader för drivmedel samt engångseffekter som aktieförsäljning hade påverkat kollektivtrafikbolagens ekonomi positivt.

Regionstyrelsens bedömning av det ekonomiska resultatet

Efter förslag från regionstyrelsen budgeterade fullmäktige ett underskott med 437 miljoner kronor för år 2024, med hänvisning till synnerliga skäl. Motiveringen var att regionens pensionskostnader hade ökat kraftigt på grund av inflationen. Regionstyrelsen menade att kostnaderna var av tillfällig karaktär och att det skulle innebära negativa konsekvenser för verksamheten att få en tillfälligt minskad budget.

För år 2024 hade regionen ett underskott på 521 miljoner kronor. Det var 87 miljoner sämre än det budgeterade underskottet på 437 miljoner. År 2023 hade regionen ett underskott med 668 miljoner kronor.

En viktig förklaring till regionens underskott var att pensionskostnaderna för 2024, liksom för 2023, var ovanligt höga på grund av inflationen. Pensionskostnaderna består av två delar, en del som redovisas som en kostnad i verksamheterna och en del som avser värdesäkring av pensionsskulden och redovisas som en finansiell kostnad. Enligt redovisningen i noter hade pensionskostnaderna sammanlagt ökat med 325 miljoner jämfört med år 2023, från 1 714 miljoner till 2 039 miljoner, vilket är en ökning med 19 procent.

Verksamhetens resultat får man om man räknar bort resultatet från de finansiella posterna. Verksamhetens resultat består av verksamhetens intäkter och kostnader samt skatteintäkter och generella statsbidrag. Verksamhetens resultat visade ett underskott på 473 miljoner kronor år 2024, vilket var 119 miljoner bättre än 2023. Jämfört med budgeten på 143 miljoner kronor var det en negativ budgetavvikelse på 616 miljoner. Styrelsen förklarade att intäkter från skatter och statsbidrag inte hade ökat i samma takt som verksamheternas kostnader.

Resultatet av de finansiella posterna var ett underskott på 48 miljoner kronor. Det var 532 miljoner kronor bättre än det budgeterade underskottet på 580 miljoner. Förklaringen var att regionens placeringar hade ökat mer i värde än budgeterat. Värdeökningen på placeringarna var 714 miljoner kronor. År 2023 ökade placeringarna i värde med 513 miljoner kronor. Kostnad för värdesäkring av pensionsskulden utgjorde 705 miljoner, vilket var ungefär i nivå med budget.

Nämnderna hade underskott

Vid årets slut hade styrelsen och nämnderna ett underskott mot budget på 705 miljoner kronor. Hälso- och sjukvårdsnämnden hade det största underskottet med 621 miljoner kronor. Den största avvikelsen fanns inom personalkostnader.

Verksamheternas nettokostnad, det vill säga intäkter och kostnader samlat, hade ökat med 547 miljoner kronor jämfört med år 2023. Det är en ökning med 5 procent. Enligt budgeten skulle nettokostnaderna minska med 1 procent. Verksamheternas kostnader hade ökat med 837 miljoner kronor. Ökningen berodde enligt styrelsen till stor del på att kostnader för personal, medicinskt material och utomlänsvård hade ökat. Även verksamheternas intäkter hade ökat, med 291 miljoner kronor. Ökningen berodde främst på att de riktade statsbidragen, men även patientintäkter och vårdintäkter, hade ökat jämfört med år 2023.

Resultaträkning Miljoner kronor	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2024	Bud- getav- vikelse	Kost- nadsut- veckling
Regionstyrelsen	- 3 660	-3 872	-3 785	-87	6%
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-6 832	-7 181	-6 559	-621	5%
Regionala utvecklingsnämnden	-440	-417	-427	10	-5%
Folkhögskolestyrelsen	-12	-17	-14	-3	40%
Patientnämnden	-6	-6	-7	0	5%
Revisionen	-9	-8	-9	1	-10%
Verksamhetens nettokostnader	-10 959	-11 506	-10 801	-705	5%
Skatteintäkter	7 816	7 988	8 045	-57	
Generella statsbidrag	2 552	3 044	2 899	145	
Summa skatter och statsbidrag	10 367	11 032	10 944	88	
Verksamhetens resultat	-592	-473	143	-616	
Finansiella intäkter	622	734	170	564	
Finansiella kostnader	-698	-782	-750	-32	
Finansnetto	-75	-48	-580	532	
Totalt Region Västerbotten	-668	-521	-437	-84	

Källa: Av revisionskontoret bearbetade uppgifter från Årsredovisning 2024, Region Västerbotten

I tabellen sammanfattar vi de huvudsakliga punkterna i styrelsens redogörelse för nämndernas ekonomi.

Nämnd	Budget avvikelse	Styrelsens sammanfattning
Regionstyrelsen	-87	<p>Område digitalisering och service hade ett underskott på 82 miljoner.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cosmic hade underskott med 43 miljoner. • Sjukresor hade underskott med 15 miljoner. <hr/> <p>Övriga områden hade underskott på 5 miljoner kronor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pensionskostnaderna hade underskott med 78 miljoner. • Beställare tandvård och primärvård samt städborna hade tillsammans överskott.
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-621	<p>Ekonomi hade påverkats av bemanningsproblem som medfört dyra kortsiktiga lösningar som övertid, sommaravtal och hyrpersonal.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kostnaderna var 6,9 procent högre än år 2023. • Personalkostnader hade underskott med 541 miljoner och en kostnadsutveckling på 7,5 procent. • Primärvården och tandvården hade underskott på 204 miljoner respektive 55 miljoner. • Sjukhusvården hade ett underskott på 594 miljoner. <hr/> <p>Intäkterna hade ett överskott.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intäkterna var 9,9 procent högre än år 2023.
Regionala utvecklingsnämnden	10	<p>Överskottet berodde till största del på ett överskott på 9,5 miljoner kronor inom kollektivtrafiken. Minskad reduktionsplikt och lägre bränslekostnader bidrog till resultatet.</p>
Övriga nämnder	-2	<p>- Folkhögskolestyrelsen underskott 3 miljoner. - Patientnämnden överskott 0,2 miljoner. - Revisionen överskott 1 miljon.</p>

Källa: Årsredovisning 2024, Region Västerbotten

Fullmäktige åberopade synnerliga skäl för att inte återställa underskott

Balanskravsresultatet är regionens resultat rensat från orealiserade värdeförändringar, enligt regler i kommunallagen. Balanskravsresultatet för år 2024 var negativt och uppgick till 1 085 miljoner kronor. Negativa balanskravsresultat ska återställas inom tre år. Fullmäktige kan dock besluta att sådan reglering inte ska göras om det finns synnerliga skäl.

I årsredovisningen föreslog styrelsen till fullmäktige att åberopa synnerliga skäl för att inte återställa 892 miljoner kronor. Det avsåg den del av underskottet som kunde kopplas till inflationens påverkan på pensionskostnaderna. Resterande del, 193 miljoner kronor, skulle enligt årsredovisningen återställas senast år 2027. Från år 2023 har regionen ett negativt balanskravsresultat på 239 miljoner att återställa senast 2026. Det innebär att regionen har totalt 432 miljoner att återställa. I

granskningen av årsredovisning 2023 uttryckte revisorerna att det var tveksamt om inflationens påverkan på pensionerna var ett synnerligt skäl (Gr 10/2023).

Styrelsen uppgav att det inte var möjligt att återställa hela det negativa balanskravsresultatet från 2024 inom tre år och samtidigt upprätthålla en ändamålsenlig verksamhet. Genom att inte återställa hela det negativa balanskravsresultatet skulle regionen få bäst förutsättningar att på lång sikt uppnå god ekonomiskushållning. Styrelsen menade att de negativa konsekvenserna av tillfälligt stora neddragningar i verksamheten skulle bli större än de kortsiktiga ekonomiska vinsterna. Styrelsen slog dock fast att det trots beslutet att åberopa synnerliga skäl fortfarande krävdes ett omfattande arbete för att vända den ekonomiska utvecklingen. Det skulle krävas omfattande åtgärder för att nå en ekonomi i balans till slutet av 2025 och över tid stärka den finansiella ställningen.

I regionplan 2025 lämnade fullmäktige sju uppdrag till styrelser och nämnder. Enligt regionplanen var uppdragen en del av åtgärdsplanen för att återställa de negativa balanskravsunderskotten för år 2023 och 2024.

Styrelsens redovisning av åtgärdernas effekter var begränsad

Inför år 2024 konstaterade fullmäktige att för att klara budgeten skulle det krävas kortsiktiga åtgärder med snabb och tydlig effekt. Styrelsens redovisning av vidtagna åtgärder i årsredovisningen var översiktlig och redogjorde endast för det ekonomiska utfallet för två av uppdragen från fullmäktige. Styrelsen redogjorde inte för effekten av vidtagna åtgärder i respektive förvaltning. Exempelvis saknades redogörelse för att hälso- och sjukvårdsförvaltningens verksamheter tagit fram åtgärder för 472 miljoner kronor, vilket framgår av nämndens årsrapport.

Samtliga nämnder har under år 2024 arbetat med uppdraget från fullmäktige om att minska kostnaderna för tjänsteresor med 15 procent. Hälso- och sjukvårdsnämnden och regionstyrelsen har också fått ett uppdrag att formalisera hyrberoendet. Hälso- och sjukvårdsnämnden har i sitt uppdragsdirektiv satt målet att hyrläkarkostnaderna skulle minska med 20 procent år 2024.

Av årsredovisningen framgår att:

- Resekostnaderna hade minskat med 0,8 miljoner vilket motsvarar en minskning med 1,3 procent. Målet var därmed inte uppnått.
- Hyrläkarkostnaderna hade minskat med 17 miljoner, vilket motsvarar en minskning med 6 procent. Målet var därmed inte uppnått.

Utmaningar kvarstår inför år 2025

Styrelsen bedömer att pensionskostnaderna kommer att minska till normala nivåer år 2025, vilket kommer att ge ett förbättrat ekonomiskt läge. Däremot fanns osäkerheter både kring världsläget och kring utvecklingen i länet. Enligt styrelsen har regionen i huvudsak tre större utmaningar; ekonomi, tillgänglighet och kompetensförsörjning. Styrelsen beskriver att för att möta dessa utmaningar krävs förflyttning och omställning inom flera områden. Styrelsen uppgav att fullmäktigeuppdragen kommer ge förutsättningar för denna omställning.

I årsredovisningen gör styrelsen även en riskanalys kopplat till investeringsnivåerna. Styrelsen konstaterar att i kombination med svaga ekonomiska resultat riskerar investeringsbehoven att sätta regionen i en ansträngd likviditetssituation kom-

mande år. Om det ekonomiska resultatet i verksamheten inte ger ett kassaflöde som täcker investeringsutgifterna krävs extern upplåning för att klara finansieringen. Det medför risk för ökad låneskuld, ökade räntekostnader och i förlängningen en försämrad ekonomisk ställning.

Nämnderna har återkommande skrivit till fullmäktige

I samband med delårsrapporten per april 2024 beslutade hälso- och sjukvårdsnämnden, regionala utvecklingsnämnden och regionstyrelsen att uppmärksamma fullmäktige på att nämnderna inte skulle klara sina uppdrag inom budgeten. Även i samband med delårsrapporten per augusti aviserade styrelsen och de två nämnderna fullmäktige på sina befarade underskott.

Hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden har de senaste åren vid flera tillfällen uppmärksammat fullmäktige på att de inte skulle klara sina budgetar. Flera gånger har nämnderna redan i delårsrapporter per april uppmärksammat fullmäktige på de befarade underskotten.

En genomgång av hälso- och sjukvårdsnämndens budgetunderlag för de senaste åren visar att nämnden i samtliga fall bedömt att ekonomin varit ansträngd. Vid ett par tillfällen, senast år 2024, har hälso- och sjukvårdsnämnden framfört att uppdraget varit för omfattande i förhållande till budgetramen. Revisorerna har i flera granskningar (nr 6/2020, nr 6/2022, gr 8/2022, nr 17/2023) riktat kritik mot att hälso- och sjukvårdsnämndens budgetunderlag varit för översiktliga och inte tydliggjort nämndens behov av resurser.

Vår kommentar

Regionen gjorde ett stort underskott år 2024. En framåtblick på 2025 visar att regionen har stora utmaningar trots ett förbättrat ekonomiskt läge med kraftigt minskade pensionskostnader. Regionens investeringsnivåer är höga samtidigt som underskott från tidigare år ska återställas. Att regionens verksamheter klarar sina budgetar är avgörande för hur regionen klarar de finansiella målen. Utifrån den översiktliga redovisningen i årsredovisningen har effekten av vidtagna åtgärder år 2024 varit låg. Det är viktigt att styrelsen och nämnderna agerar och säkerställer att det finns genomarbetade planer och strategiska prioriteringar som kan möta det ekonomiska läget.

Styrelsen åberopar synnerliga skäl för att inte återställa den del av underskottet som är kopplat till inflationens påverkan på pensionerna. Styrelsen motiverar det med att det ger bäst förutsättningar att på sikt uppnå god ekonomisk hushållning. Av förarbeten till lagstiftningen framgår att en kommun eller region inte kan hänvisa till förändringar av skatteintäkter, statsbidrags- och utjämningsystemet eller andra faktorer som det bör finnas beredskap för som synnerligt skäl för att inte återställa underskott. Vår bedömning är att det är tveksamt om inflationens påverkan på pensionerna utgör ett synnerligt skäl.

Vi har förståelse för att ett stort underskott kan vara svårt att återställa på tre år. Det är dock inte förenligt med god ekonomisk hushållning att säga att regionen inte kan återställa underskottet och därefter inte agera. För att återställa underskottet på längre sikt kommer det även att behövas konkreta åtgärder som ger faktiska effekter. Om styrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte agerar finns det risk att regionen hamnar i en ond spiral med stora underskott som inte går att

återställa. Vi kommer noga att följa styrelsens och hälso-och sjukvårdsnämndens arbete med fullmäktigeuppdragen.

Det är inte hållbart att regionstyrelsen och nämnderna år efter år bereder budgetar som nämnderna redan i budgetunderlaget bedömer inte är möjliga att klara. Vid flera tillfällen har hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden skrivit till fullmäktige redan i april och förklarat att de inte klarat av att genomföra sina uppdrag inom budget. Det är inte god ekonomisk hushållning.

Regionstyrelsens uppföljning av investeringar

Region Västerbottens investeringar i fastigheter, medicinsk teknik, IT med mera uppgick år 2024 till 922 miljoner kronor vilket var 8 miljoner kronor lägre än budgeterat. År 2023 uppgick investeringarna till 938 miljoner kronor.

Investeringar 2024 per investeringsområde

Investeringsområde (Miljoner kronor)	Utfall 2024	Plan 2024	Avvikelse 2024
Fastighet	671	642	-29
Medicinsk teknik	167	175	8
IT	44	70	26
Hjälpmedel	32	32	0
Övrig utrustning och konst	8	11	3
Total	922	930	8

Källa: Av revisionskontoret bearbetade uppgifter från årsredovisning 2024

Regionstyrelsen redovisade fastighetsinvesteringarna i ett separat avsnitt i årsredovisningen. Redovisningen var uppdelad på tre tabeller; en tabell för inte påbörjade projekt, en för pågående projekt och en för färdigställda projekt. Av tabellerna framgick för varje investering vilken fastighet det avsåg, budget, utfall och budgetavvikelse både sedan projektets start och för innevarande år. Fastighetsinvesteringarna hade ett samlat underskott på 29 miljoner för 2024. Styrelsen förklarade att avvikelserna berodde på tidsförskjutningar från föregående år men även på ökade kostnader. De största pågående projekten under 2024 var Skellefteå nya vårdbyggnad, reservkraftsanläggning i Skellefteå, samt ombyggnationer i byggnad 10 och 4 på Norrlands universitetssjukhus (NUS). Skellefteå nya vårdbyggnad hade ett underskott på 62 miljoner kronor för år 2024 medan reservkraftanläggningen och ombyggnationerna i byggnad 10 och 4 hade överskott.

Av redovisningen framgick att de färdigställda investeringarna, det vill säga de fastighetsprojekt som var helt avslutade under året, hade ett ackumulerat överskott sedan dessa investeringars början med 43 miljoner kronor, jämfört med budgeten på 1 205 miljoner kronor. Det fanns dock variationer mellan investeringarna där vissa investeringar hade överskott medan andra hade underskott. Det största färdigställda projektet var den nya psykiatribyggnaden på NUS, byggnad 28, med en budget på 1 116 miljoner. Psykiatribyggnaden hade ett överskott på 50 miljoner kronor för hela projektet.

Styrelsen redovisade investeringar i medicinsk teknik, IT, hjälpmedel och övrig utrustning samlat i en tabell med uppgift om plan, utfall och avvikelse för 2024. Av redovisningen framgick att dessa investeringar hade ett samlat överskott med 37 miljoner kronor.

Vår kommentar

Redovisningen är informativ och ger en god bild av det ekonomiska resultatet för enskilda investeringar i fastigheter.

Bedömning av resultaten för verksamhetsmålen

Regionfullmäktige beslutade om sju verksamhetsmål i regionplanen för år 2024. Målen är nya för perioden 2024–2027. Styrelsen bedömde i årsredovisningen att ett av målen var uppfyllt och sex mål var delvis uppfyllt. Styrelsen kommenterade att det samlade resultatet var blandat. Samtidigt som verksamheterna redovisat flera positiva resultat, menade styrelsen att det fanns stora utmaningar.

I tabellen redovisar vi styrelsens bedömningar av fullmäktiges mål.

Regionfullmäktiges mål	Styrelsens bedömning
1. Trygga uppväxtvillkor	● Målet är delvis uppfyllt
2. Goda levnadsvanor	● Målet är delvis uppfyllt
3. Ett attraktivt och hållbart Västerbotten	● Målet är delvis uppfyllt
4. Tillgänglig vård med god kvalitet och kontinuitet	● Målet är delvis uppfyllt
5. Goda arbetsplatser och attraktiva arbetsgivare	● Målet är delvis uppfyllt
6. En hållbar miljö- och klimatregion	● Målet är delvis uppfyllt
7. Stärkt forskning, utbildning och innovation	● Målet är uppfyllt

Källa: Årsredovisning 2024, Region Västerbotten

Styrelsens uppföljning och redovisning av verksamhetsmålen

I årsredovisningen skriver styrelsen att bedömningen av fullmäktiges mål bygger på nämndernas bedömningar av sina delmål och indikatorer. För varje verksamhetsmål har styrelsen redovisat hur många delmål och indikatorer som styrelsen och nämnderna tillsammans har följt upp samt hur många av delmålen och indikatorerna som är uppfyllt, delvis uppfyllt och inte uppfyllt. Våra iakttagelser när vi granskat styrelsens uppföljning och redovisning i årsredovisningen är:

- Det finns ingen vägledning i årsredovisningen för när ett mål bedöms som uppfyllt, delvis uppfyllt eller inte uppfyllt. Det står endast att bedömningen utgår från nämndernas bedömningar. Styrelsen har inte förklarat på vilket sätt den har använt eller viktat utfallet för indikatorerna vid bedömningarna av resultaten för fullmäktiges mål. Detta medför att det är svårt att avgöra om styrelsens bedömningar är rimliga.
- Styrelsen redovisade inte i årsredovisningen resultatet uppdelat för respektive styrelse och nämnd. För att ta del av styrelsens och nämndernas resultat för målen behöver ledamöterna i fullmäktige läsa styrelsens och nämndernas årsrapporter. Vi har gått igenom styrelsens och nämndernas årsrapporter och dessa visar att hälso- och sjukvårdsnämnden, regionala utvecklingsnämnden och patientnämnden hade svaga resultat för sina verksamhetsmål. Exempelvis uppfyllde hälso- och sjukvårdsnämnden endast fem av sina 19 verksamhetsmål.
- I regionplanen har fullmäktige redogjort för förväntat utfall inom varje mål. I årsredovisningen är det oklart på vilket sätt styrelsen säkerställt att den följer upp fullmäktiges intentioner med målen. Exempelvis framgår det av regionplanen att fullmäktige för målet om *tillgänglig vård med god*

kvalitet och kontinuitet bland annat förväntat sig att regionen ska uppfylla vårdgarantin. Inget av de delmål som styrelsen utgått från i sin bedömning av fullmäktiges mål mäter dock vårdgarantin.

Brister i styrelsens underlag

Styrelsen har i sin bedömning av fullmäktiges mål utgått från styrelsens och nämndernas bedömningar i sina respektive årsrapporter. I de grundläggande granskningarna för styrelsen och nämnderna har vi granskat nämndernas uppföljning. Några av våra iakttagelser i de grundläggande granskningarna är:

- Det finns brister med styrelsens och nämndernas indikatorer. Flera indikatorer är otydligt formulerade och det är svårt att förstå vad indikatorerna mäter och hur de har följts upp. För vissa indikatorer är det också svårt att förstå på vilket sätt indikatorerna mäter delmålens resultat. För regionstyrelsen och patientnämnden medför bristerna att det inte är möjligt att bedöma resultaten för delmålen.
- I vissa fall hade andra faktorer än indikatorerna legat till grund för styrelsens och nämndernas bedömningar av målen. Det medförde att bedömningar av delmålen ibland framstod som ologiska.

Vår kommentar

Det finns brister i styrelsens underlag som försvårar möjligheten för styrelsen att göra korrekta bedömningar av målen. Brister i redovisningen medför också att det är svårt att avgöra om styrelsens bedömningar är rimliga. Styrelsen bedömer att ett av fullmäktiges mål är uppfyllt och sex mål delvis uppfyllt. Vi bedömer att resultaten för verksamheterna är svaga.

Vi anser att det är en brist att styrelsen inte kommenterat resultaten för respektive styrelse och nämnd. Styrelsen har ett ansvar att samordna nämndernas uppföljning och rapportera till fullmäktige hur samtliga verksamheter utvecklas mot bakgrund av fastlagda mål. Vi bedömer att styrelsens rapportering är för översiktlig. Styrelsen bör kommentera respektive styrelse och nämnds resultat.

Regionfullmäktiges uppdrag

I regionplanen år 2024 riktar fullmäktige sju uppdrag till styrelsen och nämnderna. Av regionplanen framgår att uppdragen ska vara avgränsade i tid och konkretisera fullmäktiges mål genom mer avgränsade och uppföljningsbara insatser.

I årsredovisningen följde styrelsen upp uppdragen. Uppföljningen bestod av en övergripande beskrivning av vad som var genomfört. För vissa uppdrag bedömde styrelsen om målsättningen med uppdraget var uppnått. I tabellen redovisar vi en sammanfattning av styrelsens uppföljning i årsredovisningen.

Fullmäktiges uppdrag	Regionstyrelsens uppföljning i årsredovisningen
Formalisera arbetet med att minska hyrberoendet (RS och HSN)	Uppdraget hade resulterat i en kostnadsminskning på 6 procent, vilket motsvarade 17 miljoner kronor. Målsättningen för uppdraget var en minskning med 20 procent.
Identifiera och ta fram förslag på samordnade funktionella aktiviteter mellan förvaltningarna och i norra sjukvårdsregionen för att minska den administrativa kostnaden (RS, HSN och RUN)	Styrelsen kommenterade att uppdraget var avslutat och att flera förslag och idéer hade hantearats under året. Två förslag hade bedömts relevanta utifrån uppdragsbeskrivningen. Förslagen handlade om cirkulär möbelhantering och förbättring av patienters möjligheter att om- och avboka besök. Det framgick inte om målsättningen för uppdraget var uppnådd.
Identifiera och initiera ett fokusarbete för att förbättra tillgängligheten vid valda enheter (RS och HSN)	Målsättningen var att öka antalet vårdplatser med 25 platser för utvalda opererande verksamheter på Norrlands universitetssjukhus samt förbättra tillgängligheten till utprovning av hörapparater och ögonoperationer med 20 procent. Styrelsens redovisning i årsredovisningen av uppdraget är otydlig och det är svårt att utläsa resultatet för uppdraget. Av styrelsens och nämndens årsrapporter framgår däremot att endast målet om ökning av tillgängligheten med 20 procent för ögonoperationer förväntades uppnås. Av årsrapporterna är det dock oklart om målet faktiskt uppnåddes. För övriga tre enheter som var berörda av uppdraget uppnåddes inte målsättningarna. Av årsredovisningen framgick att uppdraget skulle fortsätta år 2025.
Minska tjänsteresandet för Region Västerbotten med 15 procent jämfört med år 2023 (samtliga nämnder)	Kostnaderna för tjänsteresandet hade minskat från 62,7 miljoner kronor år 2023 till 61,9 miljoner kronor år 2024. Minskningen var 1,3 procent. För vissa nämnder hade minskningen varit större. För HSN hade kostnaderna ökat. Målsättningen var inte uppnådd.
Arbeta systematiskt utifrån ett etiskt perspektiv med prioriteringar för minskad vårdkonsumtion (HSN)	Fokuset för uppdraget var att börja formera en fungerande arbetsprocess för etiska prioriteringar inom vården. Av rapporteringen framgår att under året hade utbildning och implementering genomförts. Uppdraget var avslutat.
Stärka vår ledning och styrning genom att tydliggöra och förankra verksamhetsstyrningens innehåll samt starta implementering enligt identifierade delaktiviteter 2024 (RS och HSN)	Av rapporteringen framgår aktiviteter som var påbörjade och genomförda under år 2024. Aktiviteterna som genomförts skulle fortsätta under kommande år. Av redovisningen är det oklart om målsättningen var uppnådd.
Utveckla samspelet mellan sjukhusvården och primärvården i syfte att stödja omställningen till nära vård (RS och HSN)	Av rapporteringen framgår att uppdraget är slutrapporterat till hälso- och sjukvårdsnämnden och regionstyrelsen i december. I februari 2025 hade uppdraget rapporterats till fullmäktige.

Källa: Årsredovisning 2024, Region Västerbotten.

Uppdraget att minska administrationen utvärderades inte

Det uppdrag som fullmäktige lämnade till regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden år 2023 om att minska på administrationen med 98 miljoner kronor hade en begränsad ekonomisk effekt år 2023. Styrelsen har fortsatt att följa upp uppdraget under år 2024 för att säkerställa att nämnderna uppnått tillräckliga effekter. Uppdraget var fördelat enligt nedan:

- Regionala utvecklingsnämnden 8 miljoner kronor
- Regionstyrelsen 32 miljoner kronor
- Hälso- och sjukvårdsnämnden 58 miljoner kronor

Styrelsen redovisade i delårsrapporten per augusti 2024 att hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning och regionala utvecklingsförvaltningen bedömde att uppdraget var slutfört. Inom styrelsens förvaltning hade staberna slutfört uppdraget medan område digitalisering och service bedömde att konsultväxlingar och effektiviseringar skulle ge full effekt senare under 2024, sett till antalet tjänster. Styrelsen bedömde att den förväntade ekonomiska effekten inte skulle kunna uppnås under 2024 då många anställningar avslutats under året och ännu inte gett full effekt.

I årsredovisningen redovisade inte styrelsen det slutgiltiga utfallet för 2024 och gjorde ingen utvärdering av uppdragets effekter.

Vår kommentar

Regionstyrelsen följde upp uppdragen som fullmäktige riktat till styrelsen och nämnderna. Utifrån redovisningen är det svårt att värdera om uppdragen var genomförda i tillräcklig omfattning och med tillräckliga resultat. Det är också oklart om uppdragen var tillräckligt avgränsade i tid i och med att flera uppdrag kommer att fortsätta under år 2025.

Det saknas en utvärdering av effekterna av uppdraget som fullmäktige gav år 2023 om att minska på administrationen. En utvärdering kan ge viktiga lärdomar inför kommande uppdrag. Vi har tidigare kritiserat att styrelsen inte utvärderade effekterna av omställningsplanen för en hållbar ekonomi som berörde åren 2020-2022.

Bedömning av mål för god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning innebär att styra både ekonomi och verksamhet på ett hållbart sätt, på kort och lång sikt. Begreppet har både ett finansiellt och ett verksamhetsmässigt perspektiv. Enligt fullmäktiges riktlinjer för god ekonomisk hushållning innebär detta att regionen ska ha en uthållig ekonomi över tid där ekonomiska överskott och hög måluppfyllelse i verksamheten säkerställer att invånarna får tjänster av hög kvalitet och tillgänglighet både idag och i framtiden.

Regionstyrelsens bedömning av god ekonomisk hushållning i årsredovisningen utgår från de tre finansiella mål och sju verksamhetsmål som fullmäktige beslutade om i regionplanen för år 2024. I årsredovisningen bedömer styrelsen att inget av de finansiella målen var uppfyllda. För verksamhetsmålen bedömer styrelsen att ett mål uppfylldes och sex mål uppfylldes delvis.

Styrelsen bedömer sammantaget att regionen inte har en god ekonomisk hushållning.

I tabellen redogör vi för styrelsens bedömningar av resultaten för de finansiella målen.

Finansiellt mål	Utfall	Regionstyrelsens bedömning
Resultatmål Verksamhetens resultat ska uppgå till minst vad som krävs för att nå ett positivt balanskravsresultat samt över tid stärka den finansiella ställningen. År 2024 ska verksamhetens resultat vara positivt med minst 1,4 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.	Minus 4,3 procent	Målet uppfylls inte
Soliditetsmål Soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen ska stärkas med ett långsiktigt mål på minst 20 procent till år 2040. År 2024 ska soliditet inklusive ansvarsförbindelse vara minst minus 14 procent.	Minus 15,4 procent	Målet uppfylls inte
Skuldsättningsmål Låneskulden ska över tid minska. Nyupplåning tillåts för att hantera likviditetsbehov på kort sikt, exempelvis för att finansiera tillfälligt höga investeringsutgifter. År 2024 bör den räntebärande låneskulden, exklusive pensionsskulden, högst uppgå till 18 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.	23,3 procent	Målet uppfylls inte

Källa: Årsredovisning 2024, Region Västerbotten

Vår kommentar

Regionstyrelsen bedömer att regionen inte uppnår en god ekonomisk hushållning för 2024. Mot bakgrund av de svaga resultaten för de finansiella målen, att regionen redovisar ett stort negativt ekonomiskt resultat och har svaga resultat för verksamhetsmålen gör vi samma bedömning.

Vi instämmer med styrelsen om att inget av de finansiella målen uppfylls. Regionstyrelsen gör den samlade bedömningen att måluppfyllelsen är blandad för verksamhetsmålen. Vi konstaterar att brister i uppföljningen kan innebära en risk att styrelsen har varit för optimistisk i sin bedömning av målen. Vi anser att resultaten för verksamhetsmålen är svaga.

4. Uppföljning av rekommendationer år 2023

Av tabellen nedan framgår att regionstyrelsen inte vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer i 2023 års granskning.

Rekommendationer 2023 års granskning	Tillräckliga åtgärder	Vår kommentar
Säkerställ att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som möter det ekonomiska läget.	Nej	Regionen har stora underskott. Beredningen av budgetar och åtgärder har inte utvecklats.
Utveckla analyserna av genomförda åtgärder för ekonomi i balans.	Nej	Styrelsens analyser av genomförda åtgärder var för översiktliga.
Säkerställ att underlagen till årsredovisningen har tillräcklig kvalitet för att bedöma resultaten för fullmäktiges verksamhetsmål.	Nej	Det finns brister i styrelsens underlag som påverkar styrelsens förutsättningar att göra korrekta bedömningar.

5. Svar på revisionsfrågor

Vår sammantagna bedömning är att de redovisade resultaten för år 2024 inte är förenliga med fullmäktiges mål. Nedan ger vi svar på våra revisionsfrågor.

Revisionsfråga	Vår kommentar
Är de redovisade resultaten i årsredovisningen förenliga med fullmäktiges mål och riktade uppdrag?	Nej. Resultaten för ekonomi och verksamhet var svaga.
Är resultatet i årsredovisningen förenligt med balanskravet?	Nej. Regionen har ett balanskravsunderskott på 1 085 miljoner kronor.
Utgör årsredovisningen ett vederhäftigt underlag för att bedöma resultaten vid årets slut för fullmäktiges mål och riktade uppdrag?	Delvis. Årsredovisningen utgör ett vederhäftigt underlag för att bedöma fullmäktiges finansiella mål. Det finns däremot brister i styrelsens uppföljning av verksamhetsmålen och fullmäktiges riktade uppdrag vilket påverkar möjligheten att bedöma resultaten.
Har styrelsen säkerställt att förvaltningsberättelsen i årsredovisningen följer krav utifrån lagstiftning och normering?	Ja. Vår granskning är översiktlig. Vi har stämt av att förvaltningsberättelsen innehåller de avsnitt som följer utifrån lagstiftning och normering.
Har styrelsen agerat tillräckligt med anledning av rekommendationerna i föregående års granskning?	Nej.

Rekommendationer

Vi rekommenderar regionstyrelsen att arbeta med följande områden:

- Säkerställ att det finns genomarbetade planer och en strategisk styrning som möter det ekonomiska läget. Det finns risk att den förbättrade ekonomin inte är tillräcklig för att nå regionens finansiella mål.
- Utveckla analyserna av genomförda åtgärder för ekonomi i balans.
- Utveckla uppföljningen av fullmäktiges verksamhetsmål.
- Utvärdera uppdraget att minska administrationen. Utvärderingen bör ge styrelsen kunskap om områden där styrelsen inför kommande uppdrag behöver förbättra beredningen, styrningen, stödet till verksamheterna eller uppföljningen.

Umeå den 11 april 2025

Malin Hedlund
Sakkunnig
Revisionskontoret
Region Västerbotten

Ingrid Lindberg
Certifierad kommunal revisor
Revisionskontoret
Region Västerbotten